

Přílohy

Příloha č. 1: Příklady globálních problémů životního prostředí

Příloha č. 2: Starý a nový terorismus a jejich příklady

Příloha č. 3: Seznam vybraných organizací a některých jejich projektů, programů apod.

Příloha č. 1: Příklady globálních problémů životního prostředí

Zde krátce uvádíme globální problémy životního prostředí tak, jak je shrnuje Martin Braniš, přírodovědec, ekolog a vysokoškolský pedagog²⁷¹.

1. Problémy související s lidskou populací na Zemi, konkrétně neustálý *růst populace*, který stoupá stále vyšším tempem. Dynamika početnosti lidstva je řízena tzv. *demografickou transformací*. V rozvinutých zemích se porodnost a úmrtnost vyrovnaly²⁷², klesá zde počet dětí v rodině, zvyšuje se věk matek a zlepšuje jejich společenské uplatnění. Tyto země prošly demografickou transformací. Mnoho států Afriky, Asie a Latinské Ameriky však transformací ještě neprošlo. Pro ně je charakteristická relativně nízká úmrtnost (protože jsou zde už dostupnější základní léky a lékařská péče), na druhou stranu však přetrvává vysoká porodnost a ženy mají opačné postavení než v rozvinutých zemích. Dále je to už nastíněný *populační růst a chudoba a změna vzorců spotřeby*.²⁷³

2. Půda a produkce potravin. Obdělávaná půda je z velké části umělý systém a člověk do něj musí vkládat určité látky, aby ho udržel dlouhodobě produktivní a stabilní. Veškerým hnojením, odvodňováním atd., ale změnil přirozenou strukturu půdy a významně ovlivnil její vlastnosti.²⁷⁴ Navíc se zvyšujícím se počtem obyvatel Země bude potřeba více potravin. V různých částech světa je však možnost k větší produkci různá, a tak bude růst produkce patrně nižší než růst populace minimálně v některých oblastech. Někde budou k těmto účelům káceny tropické lesy apod.²⁷⁵

3. Globální ohrožení biodiverzity. V minulosti byly nepřítelem pro organismy nejrůznější přirozené změny prostředí (změny teplot, pohyb pevnin, zemětřesení, dopady meteoritů apod.), v posledních tisících let je však hlavním činitelem člověk a jeho chování. Výsledkem je, že druhy mizí stokrát až desettisíckrát rychleji. Často si totiž

²⁷¹ Řada lidí však bude spíše znát jeho učebnici pro střední školy *Základy ekologie a ochrany životního prostředí*, která dočkala už několika vydání.

²⁷² Bylo dosaženo nulového populačního růstu.

²⁷³ BRANIŠ, M. Globální problémy životního prostředí. In: DLOUHÁ, J, J. DLOUHÝ a V. MEZŘICKÝ. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*, s. 207-208

²⁷⁴ Tamtéž, s. 210.

²⁷⁵ Tamtéž, s. 211-212.

neuvědomujeme, že: „*Příroda je ovšem nejen zdrojem potravy, stavebních materiálů, léčiv, okrasných rostlin a zajímavých živočichů. Je to obrovská továrna na udržení příznivých životních podmínek, zabezpečující čisté ovzduší, fertilitu i stabilitu půdy, neutralizaci škodlivých látek, vazbu skleníkových plynů atd.*“²⁷⁶

4. Globální změny klimatu a konkrétně *zesílení skleníkového efektu a narušení ozónové vrstvy.*²⁷⁷

5. Využívání a znečišťování vody, kam řadíme i *ovlivňování vodního režimu a dostupnost vody*. Znečištěná voda působí nepříznivě na naše zdraví i na další organismy. Vodou se přenáší i mnoho nakažlivých chorob. Nevhodnými zásahy do vodního režimu jsou například meliorace půdy, nadměrné zavlažování zemědělských ploch či zasolování půdy. Ne/dostatek vody souvisí s tím, že 50-80 % celkově spotřebované vody je použito na zavlažování. Růst populace v některých částech planety i plýtvání s vodou v domácnostech vyspělých zemí jsou faktory zdůvodňující, proč bude v budoucnu nedostatek pitné, ale i užitkové vody.²⁷⁸

²⁷⁶ Tamtéž, s. 214.

²⁷⁷ Oba procesy viz blíže: Tamtéž, s. 214-217.

²⁷⁸ Tamtéž, s. 217-219.

Příloha č. 2: Starý a nový terorismus a jejich příklady

Anthony Giddens rozlišuje terorismus starého a nového typu. **Starý terorismus** převládal ve 20. století a existuje dodnes. Je spojen se vznikem nacionalismu a zakládáním národních států jako suverénních celků od konce 18. století v Evropě. Cílem bylo založit stát v oblasti, kde nemá národ kontrolu nad státním aparátem. Jako příklad lze uvést irské nacionalisty v Severním Irsku, Irskou republikánskou armádu (*IRA*) a tři desetiletí dlouhý konflikt (oficiálně trvající mezi lety 1968-1998) známý pod pojmem „*The Troubles*“.²⁷⁹

Irští protestanti – unionisté chtěli zůstat součástí Spojeného království. Irští nacionalisté (nebo také republikáni) – katolíci se chtěli připojit k Irsku. V lednu roku 1972 se odehrála Krvavá neděle („*Bloody Sunday*“), během které bylo britskou armádou na místě zastřeleno třináct neozbrojených civilistů, z čehož sedm jich bylo ještě nezletilých, a čtrnáctá oběť zemřela na následky zranění později. V červnu roku 1973 se konalo referendum o Severním Irsku. Nakonec vyhrála varianta pro setrvání ve Spojeném království. Ve výsledku však celý tento konflikt společností rezonuje až dodnes.²⁸⁰

Dalším příkladem starého terorismu jsou aktivity baskické nacionalistické a separatistické organizace *ETA* („*Euskadi Ta Askatasuna*“, česky „*Baskicko a jeho svoboda*“). Ta byla založena už v roce 1959 během režimu generála Franca.

V poslední době má však tento typ terorismu často i mezinárodní složku, protože čerpá (zejména finanční) podporu ze zahraničí. Může být tedy podporován globální sítí příznivců, kteří ho financují, ale jeho ambice jsou jen lokální. Stejně tak je starý terorismus limitován i mírou použitého násilí, protože počet jeho obětí nepřekročil v průměru počet mrtvých při dopravních nehodách.²⁸¹

Vznik **nového terorismu** byl umožněn změnami v komunikačních technologiích, které jsou mimo jiné právě součástí globalizace. Nejčastěji bývá spojován s *islámským fundamentalismem Al-Káidy*. Nový terorismus má daleko větší rozsah požadavků než ten starý. Zároveň už také není jen lokální a spojený s určitými státy, ale má obrovské ambice změnit uspořádání světa. Dále má i určitou organizační strukturu, která je podobná struktuře mnoha nevládních organizací (jako například Přátelé Země apod.) Můžeme však najít i další podobnosti s nevládními organizacemi. Tak například nové teroristické organizace jsou vysoce decentralizované a jejich místní buňky jsou hodně autonomní.

²⁷⁹ GIDDENS, A. *Sociologie*, 2013, s. 968-969.

²⁸⁰ Další informace viz blíže: Key Events of the Northern Ireland Conflict. In: *CAIN Web Service* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://cain.ulst.ac.uk/events/index.html>.

²⁸¹ GIDDENS, A. Tamtéž, s. 969.

Dokážou se tedy reprodukovat bez přísných pokynů svého centra. Mají i svou globální síť příznivců, a dokonce často spolupracují se státy. Posledním bodem, jak se liší nový terorismus od starého, jsou používané prostředky. Nový terorismus je totiž připraven použít daleko bezohlednější a krutější metody a často také uvádí, že jeho činy jsou/měly by být prováděny tak, aby byl zabit co největší počet lidí.²⁸²

²⁸² Tamtéž, s. 972.

Příloha č. 3: Seznam vybraných organizací a některých jejich projektů, programů apod.

Nabídka neziskových organizací, které připravují rozmanité programy, interaktivní workshopy, vydávají publikace, pořádají semináře pro pedagogy, studenty i veřejnost je široká. Seznam nemá být vyčerpávající, spíše má ukázat vzorové příklady. Navíc nabídka služeb, stejně tak jako počet organizací, které je pořádají, se neustále zvyšuje, takže lze zcela určitě najít i další příklady.²⁸³

Zároveň dodáváme, že některé organizace samozřejmě nepracují pouze s tématem globalizace, ale i se souvisejícími fenomény, jakými jsou například multikulturalita či problematika životního prostředí. Jejich materiály tedy lze využít i při práci s dalšími průřezovými tématy RVP G (*Environmentální výchova a Multikulturní výchova*).

Název organizace	Základní informace a webové stránky
ADRA, o.p.s. – Opravdový svět: GRV školám	Nabízí programy pro MŠ, ZŠ, SŠ a akreditované semináře. Sídli v Praze. http://www.adra.cz/opravdovysvet
Amnesty International	Pořádá programy zejména o dodržování a podpoře lidských práv. Sídli v Praze. https://www.amnesty.cz/vzdelavani
ARPOK, o.p.s.	Organizace fungující při Univerzitě Palackého v Olomouci. Nabízí programy pro školy, semináře pro pedagogy, vydává metodické materiály a různé další příručky. Má vlastní knihovnu. http://www.arpok.cz
Charita ČR	Spolupracuje s vybranými školami, kterým připravuje program GRV zaměřený na problematiku humanitární pomoci a rozvojové spolupráce (projekt „HUMR“). Sídli v Praze. http://svet.charita.cz/globalni-rozvojove-vzdelavani/

²⁸³ Informace jsou převzaty z webové stránky GRV.

GRV organizace. In: *Globální rozvojové vzdělávání* [online]. [cit. 2017-02-15]. Dostupné z: <http://www.globalnirozvojovevzdelavani.cz/grv-organizace.html>.

Poté byly do tabulky doplněny další organizace dle publikace shrnující jejich aktuální projekty „*Letem spleťtým světem*“ vydané organizací **NaZemi**.

Viz blíže: *Letem spleťtým světem*, s. 2-6.

Cassiopeia – centrum ekologické a globální výchovy	Zaměřuje se na globální problémy a jejich dopad na lidi a životní prostředí. Pořádá výukové programy, školní projekty a vydává metodické příručky. Sídlí v Českých Budějovicích. http://www.cegv-cassiopeia.cz/
Diakonie Českobratrské církve evangelické	V roce 2016 organizovala projekt „ <i>Souvislosti – Globální problémy z pohledu jednotlivých aktérů</i> “. Přípravuje semináře pro učitele a nabízí přednášky pro studenty a veřejnost. Sídlí v Praze. http://hrp.diakonie.cz/grv/
Educon	Společnost propaguje zejména program Rozvojových cílů tisíciletí. Je koordinátorem kampaně „ <i>Česko proti chudobě</i> “. Sídlí v Praze. http://educon.cz/
Inex – sdružení dobrovolných aktivit	Vytváří vzdělávací projekty a zabývá se především GRV, mezikulturním poznáváním a mezinárodním dobrovolnictvím. Sídlí v Praze. http://www.inexsda.cz/cs/vzdelavani/vzdelavaci%20projekty
Jeden svět na školách – vzdělávací program společnosti Člověk v tísni, o.p.s.	Přípravuje filmové a výukové materiály pro školy nejen v rámci GRV. Spolupracuje i s pedagogy. Sídlí v Praze. https://www.jsns.cz/
Multikulturní centrum Praha	Snaží se o rozvoj interkulturních kompetencí. Přípravuje semináře pro pedagogy. Sídlí v Praze. http://www.mkc.cz/cz/multikulturni-vzdelavani.html
Muzeum romské kultury	Vzdělává nejen v oblasti průřezových témat <i>Multikulturní výchova a Osobnostní a sociální výchova</i> , ale i v oblasti <i>Výchovy k myšlení v evropských a globálních souvislostech</i> (témata jako nacismus a holocaust). Přípravuje edukační a tematické programy, workshopy, výstavy a mnoho dalšího. Spolupracuje i se Židovským muzeem

	<p>v Praze. Sídli v Brně.</p> <p>http://www.rommuz.cz/skoly-a-deti/programy-pro-skoly/</p>
Most, o.p.s.	<p>Připravuje akreditované kurzy, workshopy, přednášky, kulturně vzdělávací akce apod. Zaměřuje se na Tibet a Barmu.</p> <p>http://tibet-barma.cz/</p>
NaZemi – centrum globálního rozvojového vzdělávání	<p>Věnuje se metodice GRV, zasloužilo se o zapojení GRV do českého vzdělávacího systému. Pořádá metodicko-tematické semináře a dlouhodobé kurzy a programy, vytváří didaktické materiály.</p> <p>K dispozici je i knihovna. Sídli v Brně.</p> <p>http://www.nazemi.cz/centrumgrv</p>
Nesehnutí – sociálně- ekologická nevládní organizace	<p>Připravuje program „<i>Společně k rozmanitosti</i>“. Nabízí přednášky, výstavy a workshopy s přesahem do průřezových témat <i>Multikulturní výchova</i> a <i>Mediální výchova</i>. Sídli v Brně.</p> <p>http://nesehnuti.cz/nabizime/workshopy/</p>
Varianty – vzdělávací společnosti Člověk v tísni, o.p.s.	<p>Snaží se o informační servis a metodickou podporu interkulturního a globálního rozvojového vzdělávání. Pořádá kurzy, semináře, vydává časopis apod. Sídli v Praze.</p> <p>http://varianty.cz/</p>